

Kunderne bevæge sig og see sig om, at det at blive i en By dog i mange, ja i de allerfleste Tilfælde, vil være det fordeelagtigste, især for dem, der drive en virkelig og alvorlig Omsætning med deres Frembringelser, hvorimod det er ubilligt og til Skade for Industrien i det Hele, naar man vil tvinge dem, der tildeels arbejde under strengere og snevrere Vilkaar og tildeels arbejde for de Større, til at blive i Byerne. Naar man gaaer omkring i de Byer, hvori der er en stor industriel Udvikling, saa finder man, at netop de, der drive eensartede Industriegrene, nedsatte sig tæt ved hinanden i samme Gade, den ene ved Siden af den anden, og at de gjøre det selv med store Opoffrelser. Det Samme gjør man ogsaa paa alle andre Steder, hvor der er en livlig Omsætning, og hvorfor gjør man det? Fordi, naar der er en Mand, som engang har draget Opmærksomhed paa sig hos Forbrugerne, saa føler den, der vil drive den samme Næringsvei, at det er nødvendigt at etablere sig ved Siden af ham, fordi han maa kunne tilbyde sine Varer samtidigt med ham, og han flytter ikke bort, selv om det kun var 300 Skridt, fordi han vanskelig vil være istand til at friste Folk til at komme hen til sig. Derfor er den Betragtningssmaaade, at man skal holde Kjøbstadhaandværkerne indklemte i Kjøbstæderne, for at den ene ikke skal underbyde den anden, fuldkommen falsk, seet fra Industriens og Næringsdriftens Standpunkt, og den er til den allerstørste Skade for Kjøbstæderne selv. Gaa omkring i den hele Verden, hvor der er fri Næringsdrift, hvor Haandværkerne kunne nedsatte sig paa Landet, om de ville, og samle sig i Kjøbstæder, om de ville, og see saa til, om de ikke klumpe sig sammen selv i Landsbyer, hvor en eller anden vis Næringsdrift har trængt sig ind. Der er Landsbyer, hvor der drives Uhrmageri, hvor der

drives Stomageri saaledes, at der synes Millioner Paa Sko, og der finder man, at den ene af disse Haandværkere paffter sig saa nær paa den anden som muligt, fordi de vide, at Kunderne, som komme til dem, ville paa eengang kunne oversee det hele Marked. Der ligger efter min dybeste Overbeviisning i de Forslag, der ere stillede af de ærede Medlemmer, der tale Kjøbstædernes Sag, en fuldkommen urigtig Opsattelse af, hvad Kjøbstæderne betyde, og hvad de kunne blive til, og i de Forslag, der foreligge fra de ærede Herrer, der ville hørde Landboskandens Interesser, ligger der en urigtig Opsattelse af Landets nuværende Stilling overfor Kjøbstæderne. Hvad er det, vi i dette Dilemma gjøre for Kjøbstæderne? Vi søge at affinde os med deres Mangel paa Indsigt i deres egne Forhold. Vi vide, at de behøve en vis Tid til at komme til Erkendelse af, hvad de ere, hvad de maae gjøre, og hvoreledes deres Stilling er ligeoverfor Landet. Den Affindelse, vi give dem, skulle vi give dem heelt og frit, derom skulle vi ikke tinge med dem. Har Landet kunnet leve i Hundreder af Aar og udviklet sig til, hvad det nu er, saa kan det ogsaa indromme Kjøbstæderne nogle Aar til; det bliver ikke værre derfor, naar vi blot eengang see en Ende derpaa.

R e t t e l s e .

Nr. 127, Sp. 1989, Lin. 4—5 f. v.: „da er det med det ligesom med Arbejdet.“ læs: „da er derom slet ikke Tale.“